

НАЦИОНАЛНА СИГУРНОСТ

ИЗПИРАНЕТО НА ПАРИ И ПОЛИТИЧЕСКОТО ВЛИЯНИЕ

АНДРЕЙ МИХАЙЛОВ¹

Андрей МИХАЙЛОВ – през 2021 – 2022 г. е бил член на Комисията по отбрана в 46-то Народно събрание, член на Комисията за контрол на специалните служби в 47-то Народно събрание. Председател на делегацията в Парламентарната асамблея на НАТО през 2022 г. Докторант във ВА „Г.С. Раковски“

Резюме: Изпирането на пари има не само обичайните и очаквани икономически, но и политически последици. Анализирани са примери, при които изпирането на пари се превръща в сериозно политическо предизвикателство. В статията се обосновава и се достига до заключение, че изпирането на пари не е тясно финансов проблем, а стратеги-

чески риск за националната сигурност. То може да окаже значително въздействие върху икономиката, да улесни политически мотивираното насилие, да увеличи корупционните престъпления и да подкопае политическата стабилност.

Ключови думи: изпиране на пари, стратегически риск, политическа стабилност

MONEY LAUNDERING AND POLITICAL INFLUENCE

ANDREY MIHAILOV

Andrey MIHAILOV – member of the Defense Committee in the 46th National Assembly of Republic of Bulgaria in 2021 – 2022, a member of the Committee for Control of Special Services in the 47th National Assembly. Chairman of the Bulgarian delegation to the NATO Parliamentary Assembly in 2022. PhD student in Military Academy “Rakovsky”

Abstract: Money laundering has not only the usual and expected economic but also political con-

sequences. The article analyses examples where money laundering becomes a serious political challenge. The article grounds and concludes that money laundering is not strictly a financial problem but a strategic risk for national security. It can have a significant impact on the economy, facilitate politically motivated violence, increase corruption and undermine political stability.

Key words: Money laundering, Strategic risk, Political stability

Изпирането на пари е сериозен глобален проблем, който има значителни икономически, социални и политически последици. Това е процес, при който незаконните средства се представят за законни, като се прикриват техния произход, собственост и крайна цел на използването им. Прилагането на сложни финансови трансакции, фиктивни дружества и други методи може да затрудни държавните органи при проследяването на потока от незаконни средства. Изпирането на пари има не само обичайните и очаквани икономически, но и политически последици. По-долу са посочени примери, при които изпирането на пари се превръща

в сериозно политическо предизвикателство. Поради продължаващия конфликт в Украйна постепенно се създава среда, която е изключително благоприятна за изпиране на пари, което допълнително изостря проблема на европейско ниво.

Войната в Украйна създава възможности за изпиране на пари, конфликтът доведе до частично разпадане на законността и срив на търговския оборот в някои области (Донецка и Луганска), въоръжени групи, частни военни компании и престъпни организации получават възможност за контрол над големи територии и въздействие върху движението на стоки и капитали. Тези групи се

занимават с редица престъпни дейности, включително контрабанда на оръжие и трафик на хора. Постъпленията от тези дейности често се „изпират“ чрез финансовата система (обикновено на друга държава), което затруднява властите да проследят извършителите.

Трудностите при прилагане на високо ефективни мерки за противодействие на изпирането на пари в условията на война в Украйна също допринасят за разрастване на проблема в две насоки – от една страна, украински престъпни структури може да станат по-активни в опитите за изпиране на пари, а от друга – руски търговски дружества или физически лица да използват нови механизми за изпиране на средства с незаконен произход. Това означава, че престъпните организации имат повече възможности да изпират пари чрез финансови институции или с непознати за финансовото разузнаване схеми. Продължаващият конфликт създава възможности за изпиране на пари и финансиране на (частни) въоръжени групи. Средствата обикновено се прехвърлят чрез сложни финансови трансакции, които трудно могат да бъдат проследени, което улеснява извършителите в опита им да прикрият участие в конфликта. Връзката между войната в Украйна и изпирането на пари е сериозен и все още неизследван проблем, който изисква анализиране и бързо противодействие. Добиването на информация е трудно и средствата за нейното набавяне може да са разнообразни, от наблюдение на финансови потоци, прилагане на специални разузнавателни средства, използване на служители под прикритие до привличане на информатори². Международната общност следва да работи координирано за установяване на ефективни мерки за противодействие на изпирането на пари в Украйна и да гарантира, че тези мерки се прилагат³. Това ще изисква съвместни усилия от страна на правителства, финансови институции и международни организации за идентифициране и проследяване на незаконните финансови потоци, както и за търсене на отговорност от лицата, извършващи или подпомагащи изпирането на пари. Продължаващият конфликт в Украйна, както беше посочено, създава благоприятна почва за изпиране на пари, което има и сериозни икономически и политически последици. Международната общност предоставя финансова помощ на Украйна, но следва да действа с необходимото внимание, за да гарантира, че Украйна

разполага с нужните мерки за борба с изпирането на пари, за да попречи на престъпни организации да използват ситуацията за собствена изгода, виждайки във войната възможност за доходна престъпна дейност. Ако това не бъде направено, може да има сериозни последици не само за Украйна, но и за европейската финансова система като цяло.

Изпирането на пари е не само финансов проблем в променената среда за сигурност в Европа, но представлява и стратегически риск за националната сигурност на всяка страна⁴. Изпирането на пари е процес, при който средства с незаконен произход се представят за напълно законни, т.е. създава се привидност и легитимност на произхода чрез използване на сложни финансови трансакции и „кухи“ дружества, доста често регистрирани в офшорни зони. Тези методи затрудняват проследяването на потока от незаконни средства и позволяват на престъпните организации да „изперат“ печалбите си, без да бъдат разкрити. Това създава редица сериозни рискове за националната сигурност, които могат да бъдат обобщени в няколко категории:

1. Риск за националната икономика – изпирането на пари може да окаже значително въздействие върху икономиката, тъй като води до изкривяване на финансовите пазари и подкопава стабилността и доверието във финансовата система. Може да причини загуба на доверие във финансовата система, което да доведе до верижен ефект върху стопанската структура на страната като цяло. Престъпните организации, които се занимават с изпиране на пари, биха могли да използват печалбите си и за повторно финансиране на други незаконни дейности, като например политическо влияние, което допълнително да дебалансира страната.

2. Финансиране на тероризма – терористите се стремят да прикрият произхода на средствата си и да избегнат разкриването им от правоохранителните органи. Това би могло да има сериозни последици за националната сигурност, тъй като дава възможност на членовете на терористични групи да извършват нови атаки (мултиплициране на политическо или религиозно мотивирано насилие) и да участват в други незаконни дейности⁵.

3. Извършване на корупционни престъпления – изпирането на пари способства и за разпространението на корупцията, тъй като позволява на корумпирани държавни служители да прикриват

незаконно придобитите облаги и да избягват разкриването им от правоприлагащите органи. Подобни действия са значим риск за върховенството на закона и за функционирането на демократичните институции, което без съмнение има сериозни последици за националната сигурност.

4. Политическа нестабилност – изпирането на пари има потенциал да допринесе за политическа нестабилност, тъй като е възможен и удобен инструмент за финансиране на политически кампании и за оказване на влияние върху провеждането на избори. Това се явява риск за демократичния процес и може да доведе до остра политическа поляризация и вътрешни конфликти.

За да се справят със стратегическите рискове, породени от изпирането на пари, правителствата следва да въведат по-ефективни мерки за противодействие на изпирането на пари, но това не е достатъчно – нужно е да има ефективни гаранции и контрол, че тези мерки се прилагат. Това предполага и съгласувани усилия от страна на правоприлагащите органи, финансовите институции и международните организации за идентифициране и проследяване на незаконните финансови потоци и за търсене на отговорност от лицата, извършващи изпиране на пари.

Може да се достигне до заключение, че **изпирането на пари не е тясно финансов проблем, а стратегически риск за националната сигурност. То може да окаже значително въздействие върху икономиката, да улесни политически мотивираното насилие, да увеличи корупционните престъпления и да подкопае политическата стабилност.**

В някои източници⁶ се посочва, че руски официални лица и олигарси⁷, подпомагащи финансирането на конфликта, са използвали техники за изпиране на пари, за да финансират военните действия. Изпирането на пари им позволява да прехвърлят средства от незаконни (или най-малкото неясни) източници в законни финансови канали. След това „изпраните“ средства могат да се използват за закупуване на оръжие, за финансиране на пропагандни кампании, дезинформация или за заплащане на наемници, участващи във войната⁸. В самата Украйна потенциалът за изпиране на пари е голям, поради слабости в правораздаването, повишаване на нивата на корупция и липсата на високо ефективно финансово регули-

ране в страната⁹. Войната оказва въздействие върху всички сфери на икономическия живот и правораздаването, а това е фактор за улесняване на професионалните извършители на престъпление – изпиране на пари. Създава се възможност корумпираните длъжностни лица и организирани престъпни групи да прехвърлят незаконни средства през финансовата система без да бъдат разкрити. Техниките за изпиране на пари по време на войната в Украйна включват:

- Използване на каскадна система от „кухи“ дружества и офшорни сметки за прехвърляне на пари от Украйна в други държави, включително в Русия;
- Изпиране на средства от служители, участвали в корупционни схеми чрез закупуване на недвижими имоти и други „инвестиции“ в различни държави (Кипър, Черна гора);
- Използването на криптовалута за изпиране на пари и финансиране на частни военни компании, действащи в Украйна;
- Използване на подставени лица за прикриване на произхода на средствата.

Важно е да се отбележи, че връзката между изпирането на пари и конфликта в Украйна все още е обект на проучване, войната продължава и публично достъпната информация е оскъдна. Въпреки това потенциалната заплаха, която изпирането на пари представлява за стабилността и националната сигурност на Украйна не може да бъде пренебрегната. Тя подчертава необходимостта от по-строги мерки срещу изпирането на пари и подобро финансово регулиране, за да се предотврати използването на средства за незаконни цели, което може да подхрани конфликта и нестабилността в региона.

Още един пример за това как изпирането на пари може да представлява риск за националната сигурност е случаят с наркокартелите в Мексико. Мексиканските наркокартели генерират милиарди долари приходи от трафик на наркотици и използват техники за изпиране на пари, за да легитимират състоянието си. Това им позволява да придобият значително влияние върху политическия и икономическия сектор на страната¹⁰, което от своя страна води до корупция и нестабилност. Наличието на значителен обем средства с престъпен произход води до стремеж в лидерите на картелите да си „купят“ политическо представителство и влияние

(независимо дали е в конкретни провинции, общини или в националния парламент). Наркокартелите се стремят да внедрят свои членове в правителствени агенции и да подкупват длъжностни лица, за да прикриват незаконни дейности и да добиват изпреварваща информация. Това допълнително подронва принципа на правовата държава и има дестабилизиращ ефект върху страната като цяло.

Освен това средствата, генерирани от трафика на наркотици и изпирането на пари, могат да се използват за финансиране на актове на насилие и терористична дейност. Картелите финансират въоръжени групи за насилствени действия както в Мексико, така и извън него, като използват изпираните от тях пари. Напълно реален риск за националната сигурност са именно специализираните мрежи за изпиране на пари, дейността на които обслужва наркокартели и политици от Мексико¹¹.

Като цяло изпирането на пари от мексиканските наркокартели илюстрира как престъпната дейност на организирани групи може да подкопае националната сигурност и осветява пряката връзка между престъпление и политическо влияние. Примерът с Украйна също откроява значението на ефективните законодателни актове за противодействие на изпирането на пари и тяхното прилагане, за да се попречи на престъпни организации, олигарси и дори държави да придобият по-голяма власт и влияние върху системата на държавно управление в друга страна.

БИБЛИОГРАФИЯ

- [1] Prelec, T., *Russian IFF and political influence in South Eastern Europe: How financial flows and politics intersect in Montenegro and Serbia*, 2022, SOC ACE
- [2] Martinez-Fernandez, A., *Money Laundering and Corruption in Mexico*, 2021, American Enterprise Institute for Public Policy Research, достъпен на <https://www.aei.org/wp-content/uploads/2021/02/Money-Laundering-and-Corruption-in-Mexico.pdf?x91208>
- [3] FATF Statement on the Russian Federation, 2022, достъпно на: <https://www.fatf-gafi.org/content/fatf-gafi/en/publications/Fatfgeneral/fatf-statement-russian-federation.html> (посетен на 18.04.2023 г.)
- [4] Bullough, O., *Russian oligarchs are more connected to the Kremlin than previously thought*, 2023, <https://www.codastory.com/newsletters/russian-oligarchs-ukraine-war/>
- [5] US Department of Treasury, *Treasury Sanctions Russian Proxy Wagner Group as a Transnational Criminal Organization*, 2023, достъпно на: <https://home.treasury.gov/news/press-releases/jy1220>
- [6] US Department of Treasury, *NDAA Russia Illicit Finance Report*, 2023
- [7] Михайлов, А. Доктрина за противодействие на мрежи, представляващи заплаха, Сборник с доклади „Сигурност и икономика“, 2019, ВУСИ, стр. 237, ISBN 9780-619-7343-24-3
- [8] Михайлов, А. Профилиране на оперативно интересни лица за противодействие на тероризма сред усилен мигрантски поток, 2021, Годишник, юбилеен сборник Шуменски университет, с. 193-218, ISSN 1311-834X
- 1 Докторант във ВА „Г.С.Раковски“, andrew_mihaylov@abv.bg
- 2 За понятието „информатор“ и тактиката на използване на информатори виж Михайлов, А., *Работата с информатори в американските военни и цивилни агенции*. Поуки за Република България, 2022, ISBN 978-619-1855-23-0,
- 3 LOGINOVA, E., GIBBS, M., HARDING, L., GOODLEY, S., *Pandora Papers Reveal Offshore Holdings of Ukrainian President and his Inner Circle*, 2021, OCCRP, <https://www.occrp.org/en/the-pandora-papers/pandora-papers-reveal-offshore-holdings-of-ukrainian-president-and-his-inner-circle>
- 4 PRELEC, T., 2022, *Russian IFF and political influence in South Eastern Europe: How financial flows and politics intersect in Montenegro and Serbia*, SOC ACE
- 5 Относно профилирането на лица и възможното им участие в дейности по финансиране на тероризма, вж. Михайлов, А. Профилиране на оперативно интересни лица за противодействие на тероризма сред усилен мигрантски поток, 2021, Годишник, юбилеен сборник Шуменски университет, с. 193-218, ISSN 1311-834X.
- 6 FATF Statement on the Russian Federation, 2022, достъпно на: <https://www.fatf-gafi.org/content/fatf-gafi/en/publications/Fatfgeneral/fatf-statement-russian-federation.html> (посетен на 18.04.2023 г.)
- 7 BULLOUGH, O., *Russian oligarchs are more connected to the Kremlin than previously thought*, 2023, <https://www.codastory.com/newsletters/russian-oligarchs-ukraine-war/>
- 8 Относно връзката на руската частна военна компания „Вагнер“ виж US Department of Treasury: *Treasury Sanctions Russian Proxy Wagner Group as a Transnational Criminal Organization*, 2023, достъпно на: <https://home.treasury.gov/news/press-releases/jy1220>
- 9 DETTMER, J., *Ukraine could be looking at another Maidan*, 2023, Politico, *Ukraine could be looking at another Maidan – POLITICO*
- 10 MARTINEZ-FERNANDEZ, A., *Money Laundering and Corruption in Mexico*, 2021, American Enterprise Institute for Public Policy Research, достъпен на <https://www.aei.org/wp-content/uploads/2021/02/Money-Laundering-and-Corruption-in-Mexico.pdf?x91208>
- 11 За повече информация, относно доктрината за мрежите, представляващи заплаха за националната сигурност виж Михайлов, А. Доктрина за противодействие на мрежи, представляващи заплаха, 2019, Сборник с доклади „Сигурност и икономика“, ВУСИ, стр. 237, ISBN 9780-619-7343-24-3.